

Realizmus v slovenskej literatúre

- = oneskorenie o polstoročie
- = **1867** » rakúsko – uhorské vyrovnanie
- = biedne postavenie Slovákov v Uhorsku
- = národnostný útlak, sociálna bieda
- = národ bez politických a kultúrnych inštitúcií
- = emigrácia do USA
- = 1870 – **Národné noviny** (Vajanský, Škultéty)
 - vysoká úroveň, podnetné úvahy, kritiky
 - aktivizácia národného života
- = 1871 – **almanach** mladých autorov **Napred** – P. O. Hviezdoslav + Koloman Banšell
 - kritické stanovisko starších
 - úsilie o slobodu prejavu básnika
 - demokratizmus v čítaní a myšlení mladých
 - túžba po tematickej pestrosti a veršovej novosti
- = generačná výmena – prelom 70. – 80. rokov
- = zánik časopisu Orol (časopis štúrovcov)
- = vznik **Slovenských pohľadov** (Vajanský, Škultéty)
- = z ideového hľadiska chýbal v našej literatúre kontakt s európskym myšlienkovým hnutím, najmä s pozitivizmom
- = otázka postavenia zemianstva, vzťah k ľudu » názorová diferenciácia medzi spisovateľmi

- = REALIZMUS:
 - **priame zobrazenie skutočnosti**
 - **súčasná problematika**
 - **konflikty v rámci národa**
 - **slovenský ľud, jeho kultúra**
 - **sociálna problematika**
 - **realistickú literatúru tvorila mladá generácia**
 - **nadväzujú na literárnu tradíciu** (Kollár, Sládkovič)
 - na európsku poéziu – myšlienky slobody a voľnosti (Hugo, Byron, Heine, Petöfi)

- = SLOVENSKÍ REALISTICKÍ SPISOVATELIA:
 1. vlna = opisný realizmus
 - **SVETOZÁR HURBAN – VAJANSKÝ**
 - **PAVOL ORSZÁGH – HVIEZDOSLAV**
 - **TERÉZIA VANSOVÁ**
 - **ELENA MATÓTHY – ŠOLTÉSOVÁ**
 - **MARTIN KUKUČÍN**

 2. vlna = kritický realizmus
 - **BOŽENA SLANČÍKOVÁ – TIMRAVA**
 - **JOZEF GREGOR – TAJOVSKÝ**
 - **ĽUDMILA PODJAVORINSKÁ**
 - **JÁN ČAJAK**

- = 60. – 70. roky – kultúrne centrum Martin: časopisy, osobnosti (Kuzmány, Vajanský, Škultéty, Šoltésová, ...), kníhtlačiareň, ...
- = sídlo **Živeny** – ženský spolok

1. vlna slovenského literárneho realizmu

✓ POÉZIA:

- sylabo-tonický veršový systém
 - pravidelné opakovanie rovnakého množstva rovnakých stôp vo veršoch
 - rovnoslabičné verše musia mať rovnaký počet prízvučných slabík

- prízvučné slabiky musia byť v rovnoslabičných veršoch na rovnakom mieste
- viaceré veršové formy, básnické prostriedky
- lyrické a lyricko – epické skladby

✓ PRÓZA:

- ľudový hovorový jazyk
- krátke žánrové útvary kresba
črta
poviedka
novela
román » vrchol tvorivého úsilia

✓ TÉMY:

- príklon k súčasným tématam
- opisujú materiálne bohatstvo, podnikateľskú činnosť, vypočítavosť, manželstvo, alkoholizmus
- dedinská tematika – len čistota, neskazenosť slovenského ľudu – tým sa snažili povznieť slovenský národ
- pohľad na skutočnosť je vonkajší, bez preniknutia do hĺbky
- zobrazenie zemianstva a jeho úlohy v spoločnosti
- propagácia slovenčiny, orientácia na hovorový jazyk

Pavol Országh - Hviezdoslav

1849 - 1921

- narodil sa vo Vyšnom Kubíne
- štúdiá v Miškovci – píše prvé maďarské básne
- štúdiá v Kežmarku – slovenskí národovci obrátili jeho pozornosť na slovenčinu
- právnická akadémia v Prešove, zapája sa do študentského života v krúžku KOLO
- spriateliá sa s **Kolomanom Banšellom**, vydávajú **almanach Napred**
 - uverejnenými básňami signalizujú novú orientáciu básnika
 - dôraz kladú na subjektívne prežívanie skutočnosti
 - zaujíma ich cit
 - zdôrazňujú potrebu vyšej umeleckej hodnoty básní (rýmy)
 - proti tomu sa ostro postavili spisovatelia staršej generácie (J. M. Hurban. A. T. Sitniansky), ktorí zmysel poézie hľadali v službe národu

LYRICKÉ CYKLY

SONETY

LETOROSTY I. / II. / III.

ŽALMY A HYMNY

PRECHÁDZKY JAROM

PRECHÁDZKY LETOM

STESKY

DOZVUKY

KRVAVÉ SONETY

- 32 znieliek
- napísal ich v roku 1914, vyšli až v 1919
- reakcia na pošliapanie ľudskosti 1. svetovou vojnou
- prejav básnikovho rozhorčenia nad vojnou, odsudzuje ju, pokúša sa morálne i spoločensky analyzovať tento jav
- verše sú plné bolesti a zúfalstva nad tým, koľko zla, biedy a ťažkostí prináša vojny
- zaujíma ho otázka, kto je za vojnu zodpovedný – egoizmus, jednotlivcov i národnov
- ľudské konanie je založené na hmote a prospechu
- vojnu odsudzuje ako strašnú krivdu páchanú na ľudstve

SONET

- klasický lyrický žáner
- tvoria ho dve štvorveršia a dve trojveršia
- rým **a b b a**

a b b a

c d c / c d e / c d c / c c d

d c d / c d e / c d c / e e d

- prvé štvorveršie obsahuje TÉZU
- druhé štvorveršie obsahuje ANTIZÉZU
- dve trojveršia obsahujú SYNTÉZU

EPIKA

- tri veľké epické skladby

EŽO VLKOLINSKÝ

GÁBOR VLKOLINSKÝ

HÁJNIKOVA ŽENA

HÁJNIKOVA ŽENA

- dej je situovaný do prekrásnej hornooravskej prírody
- stvárňuje tragický príbeh Miška Čajku a jeho ženy Hanky
- Artuš Villáni sa pokúša zviest' Hanku Čajkovú, ženu hájnika Miška
- tá ho v sebaobrane zabije a zošalie z toho
- Miško vezme vinu na seba, no po Hankinej pravdivej výpovedi ho súd oslobodí
- Hankino pomätenie pominie, keď sa jej narodí dieťa
- v tejto lyricko – epickej skladbe je stvárnené aj súžitie človeka s prírodou
- v diele sú opisy prírody vo všetkých ročných obdobiach » tie úzko súvisia s dejom, sú prípravou alebo sprievodnou súčasťou tragickej alebo harmonických životných udalostí
- **prírodnno – psychologický paralelizmus** = príroda žije tak ako hlavní predstavitelia, jej atmosféra sa podobá duševnému stavu postáv
- básnik v tomto diele stvárňuje základný spoločenský problém – rozpor medzi ľudom a šľachtom » rozpor medzi svetom chalúp a svetom kaštieľov
- svet kaštieľov už dohráva svoju rolu – v smrti Artuša Villániho ukazuje odchod šľachty
- Artuš, ktorý mohol pokračovať v šľachtickom živote umiera, no Hanka a Miško ostávajú, neskôr sa im narodí dieťa – pokračovateľ ich rodu, sveta chalúp
- autor je na strane ľudu a odsudzuje príživníctvo, zhýralosť, egoizmus pánov
- vyzdvihuje čestnosť, priamosť a statočnosť ľudu
- skladba sa vyznačuje množstvom básnických obrazov, jazykových prostriedkov a veršových foriem
- skladá sa z 15 spevov, epické časti sa striedajú s lyrickými
- je rámcovaná úvodnou časťou *POZDRAV* a záverečnou časťou *ZBOHOM*

EŽO VLKOLINSKÝ

GÁBOR VLKOLINSKÝ

- Hviezdoslav sa v týchto skladbách vrátil na miesto svojej mladosti (Vyšný Kubín), do sveta, ktorý dobre odpozoroval
- sám autor pochádzal z rodiny, ktorá bola napoly zemianska (otec zeman, matka sedliačka)
- v čase, keď písal eposy, bolo zemianstvo na ústupe, majetkovo sa už vôbec nelíšili od sedliakov, ale boli zarytí, tvrdí, pyšní, zakladali si na svojej rodovej tradícii
- z týchto dôvodov vzniklo mnoho konfliktov

- hlavnú problematiku skladby **EŽO VLKOLINSKÝ** tvorí spor zemianskej matky Estery so synom Ežom, ktorý si chce vziať za ženu sedliacke dievča Žofku Bockovie
- matka ho sice vydedí, no prichýli ho strýko Eliáš
- ten vystrojí synovcovi veľkolepú svadbu, na ktorej sa naplno prejaví rozpor medzi zemanmi a sedliakmi
- napokon sa matka zmieri so synom zásluhou vnuka Benka
- autor pomenoval svoje postavy biblickými menami – Ezechiel, Eliáš, Estera
- paralelu s Bibliou tvorí i scéna s jablkom
- **v tomto epose zemianstvo nedošlo ešte k hmotnému úpadku, ukazuje pýchu, zatvrdilosť zemanov**
- zemianstvo splýva so sedliactvom

- **v epose GÁBOR VLKOLINSKÝ ukazuje autor hospodársky i morálny úpadok zemianskej rodiny**
- Gábor sa sám stará o majetok – súrodenci sa rozleteli po svete a rodičia sú alkoholici

- odmieta ho dievča, ktoré mu sl'úbili
- vtedy mu Ežo poradí, aby sa priženil k Blažkovcom – do sedliackej rodiny

DRÁMA

- tragédia

HERODES A HERODIAS

- Hviezdoslav sa inšpiroval dejinami židovského národa a Bibliou

Martin Kukučín

1860 – 1928

- *MUDr. Matej Bencúr*
- narodil sa v Jasenovej v rodine roľníka
- od detstva mu bolo blízke myslenie i život prostého dedinského človeka
- dôkladne poznal život slovenskej dediny
- študoval na gymnáziu, učiteľské štúdium, medicína v Prahe
- neskôr odchádza do Seliec na ostrove Brač v Dalmáciu
- odchádza do Južnej Ameriky, v meste Punta Arenas pôsobí medzi chorvátskymi vystáhovalcami
- po prvej svetovej vojne krátko pobudol na Slovensku, vrátil sa späť do Juhoslávie, tu umrel na zápal plúc
- poviedky

Z TEPLÉHO HNIEZDA

RYSAVÁ JALOVICA

NEPREBUDENÝ

VEĽKOU LYŽICOU

- dôraz kladie na vykreslenie charakterov a psychiky postáv
- využíva jemný humor, slovnú a situačnú komiku
- v poviedke **RYSAVÁ JALOVICA** vznikajú humorné situácie z konania a správania hlavnej postavy – krpčiar Adam Krt
- Kukučínov humor je humor plný láskevosti a súcitu s ľudskými slabosťami
- Adam Krt je smiešna figúra, ktorá sa v rozličných situáciách správa komicky, no aj cez komickosť jeho charakteru preniká jeho ľudská dobrota
- v poviedke **NEPREBUDENÝ** rozvíja autor tragickej príbeh husiara Ondráša Machuľu, ktorý sa stal obeteou vysnívanej lásky k peknej Zuzke Bežanovie
- je to jedna z mála Kukučínových próz, ktorá sa končí tragickej, hoci smrť je pre Ondráša vykúpením
- v psychologickom obraze Ondráša vidieť autorov súcit
- na rozdiel od Vajanského a Šoltésovej bol Kukučín presvedčený o duchovnom i hmotnom úpadku zemianstva, a teda i o neschopnosti postaviť sa na čelo národného života
- v poviedke **KEĎ BÁČIK Z CHOCHOĽOVA UMRIE** naplno zachytáva úpadok zemianstva
- predstavuje zemana Aduša Domanického z Domaníc, ktorý nemá nijaký majetok a svoju záchrannu vidí iba v blízkej smrti svojho bohatého príbuzného z Chochoľova
- proti Adušovi stojí priekupník Ondrej Tráva, ktorý má všetky črty svojej triedy – snaha získať peniaze, túžba po majetku, bezohľadnosť
- Kukučín súce vyzdvihuje Trávovu životaschopnosť, no jeho irónia postihuje typ takéhoto egoistického podnikateľa
- na ostrove Brač pokračoval v písaní krátkych próz, no vytvoril aj niekoľko cestopisov
- vrcholom tvorby bračského obdobia je 2-zväzkový román

DOM V STRÁNI

- rozvíja námet z prostredia dalmatínskej dediny, no možno tu vidieť aj pomery na slovenskej dedine v 19. storočí
- v popredí je problém lásky, ktorú ovplyvňuje majetok i spoločenské postavenie zaľúbených
- hlavným hrdinom románu je hrdý, sebavedomý *težak Mate Berac*
- je to pozitívny predstaviteľ sedliackej tradície

- jeho najmladšia dcéra *Katica* je ešte nevyhranená osobnosť, najviac sa vzdáľuje od otcových životných predstáv a názorov, stavia sa k nim kriticky
 - predstaviteľkou statkárstva je šora *Anzula Dubčicová*
 - autor ju opísal ako múdru, rozvážnu, pracovitú ženu
 - láska jej syna *Nika* a Katice má svoj začiatok, vyvrcholenie a koniec
 - Katica je najprv vypočítavá, jej láska k Nikovi vzrastá, no u Nika dochádza k odcudzeniu v dôsledku rozumovej úvahy
 - Mate Berac predstavoval Kukučínov ideál patriarchálneho težactva
 - s jeho smrťou dochádza aj jeho spoločenský typ, lebo nemá nasledovníkov
 - Kukučín zobrazil tiež dynamiku spoločenského vývinu - vstupuje sem ďalšia spoločenská vrstva obchodníkov, ktorých reprezentuje Zandome, ktorého životným cieľom je získavanie bohatstva
- dielo Martina Kukučína výrazne prispelo k modernizácii slovenskej literatúry
 - jeho dielo zavŕšilo prvú etapu vo vývine slovenskej realistickej literatúry
 - je to prozaické dielo, ktoré je dôsledným protikladom diela Pavla Országha Hviezdoslava
 - na rozdiel od Vajanského nehľadá prostredie v zemianskych kaštieľoch, ale v prostredí dedinského ľudu
 - dedinský ľud je v Kukučínových dielach hrdinom i nositeľom deja
 - používal reč ľudu, čo mu umožnilo verne zachytiť život ľudových vrstiev a tiež použiť dynamický dialóg
 - v diele Martina Kukučína je dôležitý i humor
 - jeho hrdinovia nerozmýšľajú o národe, neanalyzujú národné utrpenie
 - spisovateľ a zaujíma predovšetkým človek
 - v poviedkach i novelách sa snaží dospiť k harmónii

2. vlna slovenského literárneho realizmu

✓ **POÉZIA:**

- jazykovo-gramatická zložka básní sa zjednodušila
- témy básní: vnútorný citový život lyrického subjektu

✓ **PRÓZA:**

- záujem o vnútorný život človeka
- zameranie sa na jeho sociálnu situáciu
- úsilie analyzovať skutočnosť
- pri zobrazovaní sociálnej problematiky musia spisovatelia rozlišovať medzi jednotlivými príslušníkmi národa – nevyzdvihujú národný život
- diela podávajú neprikrášlený obraz o živote najnižších spoločenských vrstiev
- prenikajú do psychiky jednotlivca
- zobrazujú citové drámy (sklamané očakávania, nenaplnené túžby)

✓ **DRÁMA:**

- oživuje ju ľudová reč postáv
- realistické charaktere
- konflikt blízky aktuálnemu životu

Jozef Gregor – Tajovský

1874 – 1940

- narodil sa v Tajove pri Banskej Bystrici – podľa rodiska si zvolil aj literárne meno
- bol najstarší z 10 detí, vychovávali ho starí rodičia Greškovci
- štúdiá v Banskej Bystrici (násilná maďarizácia), Kláštor pod Znievom »» učiteľský ústav, 5 rokov pôsobil ako učiteľ na rôznych miestach, nezhody s vrchnosťou – nechcel učiť deti maďarsky
- obchodná akadémia v Prahe, študentský spolok Detvan
- bankový úradník na viacerých miestach
- oženil sa s Hanou Lilgovou – spisovateľka Hana Gregorová
- po vojne žil v Martine, Bratislave, venoval sa rozvoju kultúrneho a umeleckého života

- pochovaný v rodnom Tajove
- 1. **OBDOBIE TVORBY**
- poviedky so starootcovskou tematikou:
 - **ŽLIEBKY**
 - **PRVÉ HODINKY**
 - **DO KÚPELA**
 - **DO KONCA**
- poviedky zachytávajúce spoločenské zlo, dôraz na sociálnu problematiku:
 - **APOLIENA**
 - v tejto poviedke podáva obraz hluchej slúžky
 - príčinou jej hluchoty bola častá bitka od vlastného otca – pijana
 - Tajovský odhaluje následky alkoholizmu
 - rozprávačom nie je sám autor, ale priamy účastník dejá – jeden z učňov remeselníka, u ktorého Apolienu slúži
 - výsmech učňov sa postupne mení na pochopenie a súcit
 - **MACO MLIEČ**
 - sociálne ladená poviedka
 - autor využil ja – rozprávanie
 - hlavná postava – Maco – je vykreslená pomocou kontrastu: skromnosť, dobrota, pracovitosť, ľudskosť v kontraste s jeho ohavným zovňajškom a charakterom gazdu
 - medzi Macom a gazdom nedochádza ku konfliktu
 - Tajovský to riešil paradoxom: pred smrťou sa Maco príde spýtať gazdu, či mu niečo nedlhuje, hoci celý život u neho t'ažko pracoval a to takmer zadarmo
 - Tajovský sa sústredí len na jednu postavu, na jej utrpenie, biedu, vyjadruje súcit s ňou
- 2. **OBDOBIE TVORBY**
- spoločenská problematika
- rozprávanie je subjektívnejšie, osobnejšie
- silnejší kontakt s ubiedenými, slabými
- súcit s trpiacimi
- bezmocnosť v riešení osobných problémov
- postavy bránia svoju čest', svoje meno
- opierajú sa o mravné princípy, no voči zlu sú bezbranné, tak sa spoliehajú len na svoju fyzickú a mravnú silu
- „chlebové“ poviedky
 - **HORKÝ CHLIEB**
 - **NA CHLIEB**
 - **MIŠO**
 - **MAMKA PÔSTKOVÁ**
 - poviedka opisuje utrpenie čestnej, pracovitej, statočnej dedinskej ženy, ktorá prežila t'ažký život s mužom pijanom a nezodpovedným synom, ktorý opustil ženu i deti
 - rozprávačom je bankový úradník – jeho rozprávanie pôsobí viero hodne, objektívne
 - prejavuje svoju náklonnosť k postave pomocou zdobnenín, prísloví, nárečových prvkov
 - „... a kyptavými ručičkami vykrúca peniažky z handričky ...“
 - mamka Pôstková dlhovala banke tri koruny a úradníci udivene sledovali, ako čestne vracala grajciar po grajciari zo svojej dľžoby
 - nakoniec zrobená, zostarnutá predá aj perinu, aby mohla banke splatiť dlh a pokojne umrieť'
- **DRAMATICKÁ TVORBA**
- Tajovský ako dramatik osloboďil ľudovú hru od moralizovania a folklórnej ozdobnosti
 - veselohra **ŽENSKÝ ZÁKON**
 - **STATKY – ZMÄTKY**
 - 5 – dejstvová dráma, v ktorej autor analyzoval dušu dedinského človeka a jeho medziľudské vzťahy
 - kriticky zobrazil spoločenské pomery na dedine

- statky – majetok spôsobujú zmätky v medziľudských vzťahoch
 - nad láskou víťazí bohatstvo – tým autor kritizuje mamonárstvo
 - ukazuje spoločenské, morálne i osobné následky honby na bohatstvom: nepokoj v rodinách, vzájomná nenávist, rozbitie manželstiev, morálny úpadok
 - bohatí bezdetní manželia Ondrej a Mara Palčíkovci chcú svoje majetkové problémy vyriešiť za pomocí spríbuznených rodín Ľavkovcov a Kamenských
 - nahovoria chudobného Ďurka Ľavku, aby sa oženil so Zuzkou Kamenskou, budú bývať u nich, pomáhať im s gazdovstvom a oni im po smrti dajú svoj majetok
 - plán sa podarí, no po čase Ďuro zbadá, že išlo len o sluby, u Palčíkov len slúžia ako ľahká pracovná sila, Zuzku nel'úbi a privádza si inú ženu Betu
 - Ďuro žiada Palčíka, aby mu prepísal majetok, Palčík to odmietne, vyháňa ho z domu
 - Ďuro prosí Zuzku o odpustenie, ale ona mu už neverí, nechce sa k nemu vrátiť
 - Palčíkovci jej sl'úbia, že budú pamätať na jej syna a postarajú sa oňho
- Jozef Gregor Tajovský uviedol do sveta literatúry postavy a problémy zo sveta najbiednejších
 - boli to postavy, ktoré súce živorili, ale boli naplnené bohatstvom ľudského citu
 - kritizuje ľudí, ktorí si svoje nešťastie zapríčinili vlastnou vinou, nič neodpúšťa
 - zobrazuje vidiecke prostredie, kritizuje dedinské sociálne pomery
 - odsudzuje alkoholizmus
 - útočí proti slovenskej pasivite, odnárodňovaniu, nevzdelanosti
 - tvorí monografické poviedky, v ktorých sa sústredí na jednu postavu, na jej utrpenie, biedu, pričom vyjadruje súcit s ňou
 - hoci rozpráva o jednej udalosti zo života človeka, hovorí o celom jeho osude – o jeho minulosti, prítomnosti i budúcnosti

BOŽENA SLANČÍKOVÁ – TIMRAVA

1867 – 1951

- pseudonym Čimrava – podľa studničky v chotári Polichna, voda = symbol života
- narodila sa v rodine evanjelického farára, brat dvojča
- otec svojich 11 detí sám učil a pripravoval ich na skúšky v jednotlivých ročníkoch
- jej život bol monotónny, istý čas bola spoločníčkou v Dolnom Kubíne, potom učiteľkou v materskej škôlke
- celý život prežila v Polichne a Ábelovej, po vojne v Lučenci

TVORBA BOŽENY SLANČÍKOVEJ – TIMRAVY:

- literárne dielo Boženy Slančíkovej – Timravy je pomerne rozsiahle
- jej životný priestor, a teda aj priestor jej literárnych diel, bol úzky, no aj tak originálne zachytala problémy, ktorými žil dedinský človek na prelome 19. a 20. storočia
- Timrava spracúva vo svojich dielach výlučne to, čo videla, skúšila, zažila
- jej literárny realizmus je opisno-dokumentárny a má kritickú povahu
- v Timravinej tvorbe dominuje psychologická poviedka a novela
- zobrazuje život na dedine a to neúprosne a pravdivo
- opisuje protirečivé, tvrdé, nemilosrdné a zložité ženské postavy, muži sú podľa nej smiešni slabosi
- v jej dielach vidno citové rozčarovanie nad ľubostnou disharmóniou, odromantizovanie lásky
- rozoberá emocionálny, morálny a spoločenský život vidieckej inteligencie
- využíva vnútorný monológ postáv, ktorý je často dramatický

NOVELA

- rozsahom a štruktúrou podobná poviedke
- dejová línia zložitejšia, odohráva sa v dlhšom časovom úseku
- dej dramatickejší, smeruje v vyvrcholeniu, prekvapujúca pointa
- môže byť členená na kapitoly
- okrem hlavnej postavy aj vedľajšie postavy – ich charaktere nie sú podrobne rozpracované
- poviedky a novely zo života vidieckej inteligencie

- **ZA KOHO ÍST**
- **VELKÉ ŠŤASTIE**
- **BEZ HRDOSTI**
 - novela sa odohráva na vidieku v prostredí vidieckej inteligencie, ktorá vedie nudný život, naplnený iba nečinnosťou, zábavami, pretvárkou a u dievčat čakaním na vydaj
 - Milina Adamčíková je bezhlavo zaľúbená do učiteľa Sama Jablovského, kvôli neopäťovanej láske a zahrávaniu sa nespí, neje, trápi sa, ...
 - Samo vie o Milinej zaľúbenosti, pohráva sa s ňou a úmyselne ju zraňuje tým, že predstiera záujem o iné dievčatá
 - Milina sa až neskôr presvedčí o tom, že Samovi sa najviac páči trápenie, ktoré vyvoláva v duši dievčat, lebo svoju pozornosť venuje stále inej
 - v závere Milina vytriezvie z nereálneho vzťahu s namysleným a sebeckým mužom
 - jej sympatie sú na strane trpiacej Miliny, ktorá prechádza typickým timravovským procesom: **ilúzia » dezilúzia » rezignácia » víťazstvo nad sebou**
- poviedky zo života dedinského ľudu
 - **NA JEDNOM DVORE**
 - **TÁ ZEM VÁBNA**
 - **ŤAPÁKOVCI**
 - nastol'uje problém premeny patriarchálnej rodiny v smere k jej kapitalizácii
 - jedna z najkritickejších poviedok slovenskej literatúry
 - rodina Čapákovcov žije patriarchálnym životom v dome, kde žili aj ich predkovia
 - je ich 16, všetci sú so všetkým spokojní, sú málovrvavní, nechce sa im rozprávať ani rozmýšľať
 - dve významové roviny:
 - vonkajší konflikt: konflikt Čapákovcov s Il'ou
 - vnútorný konflikt: tragédia Anče – zmije (nevydatá mrzáčka, utrpenie, dedinské predsudky, surovosť, bezcitnosť)
 - Anča je jedna z najtragickejších Timraviných postáv – v detstve jej ochrnuli nohy, túži po láske, rodine, deťoch, no zostáva jej len vyšívanie čepcov pre ostatné nevesty
 - vo svojom vnútri je nežná, citlivá, ale nešťastie ju robí hašterivou a cynickou
 - tajne prežíva vášnivú lásku k Janovi Fuzákoviu
 - navzájom sa dopĺňajú a prelínajú
 - Timrava využila iróniu, výsmech, satiru, prezývky, ľudovú reč postáv
 - okrem priamej a nepriamej charakteristiky vyniká Timrava aj v tzv. **koncentrovanej charakteristike** – postavu dokáže charakterizovať jedným slovom (Anča-zmija, Il'a-královná)
- poviedky a novely s vojnovou tematikou
 - **HRDINOVIA**
 - **SKON PAĽA ROČKU**
 - vojnové udalosti tvoria len pozadie života hlavného hrdinu
 - Paľo si odťal dva prsty, aby nemusel ísiť na vojnu a Zuzku z bohatej rodiny nevydali za iného
 - no láska sa pri chudobe pomaly vytráca a až pri Paľovej smrteľnej posteli všetci hľadajú príčiny svojej životnej dezilúzie
 - autorka tu využila silná vnútorné monológy, v ktorých rozoberá otázky života: láska a neláska, vina a trest, pýcha a pokora, ublíženie a odpustenie
 - ilúzia » dezilúzia » zmierenie sa s realitou